

The Relationship between Social Trust, Social Participation and Cultural Capital on Green Lifestyle in Housewives (Case Study: Tehran City)

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Omolbanin Kargar Fallah¹

Habibollah Karimiyan^{2*}

Mansour Sharify³

How to cite this article

Omolbanin Kargar Fallah, Habibollah Karimiyan, Mansour Sharify, The Relationship between Social Trust, Social Participation and Cultural Capital on Green Lifestyle in Housewives (Case Study: Tehran City), *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2022:6(3); 343-356

1. PhD student, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: habibkarimian@yahoo.com

Article History

Received: 2022/08/16

Accepted: 2022/10/27

ABSTRACT

The growth and development of global societies, especially in recent decades, although it brought tremendous progress in various fields and brought mankind closer to relative peace, but man's achievement of these achievements ended at the cost of breaking the bridges behind him, and the world suddenly became A short period has faced the increasing growth of environmental destruction. One of the foundations of human development is sustainable development, the realization of which requires all-round development in harmony with nature. Therefore, the current research was conducted with the aim of investigating trust, social participation and cultural capital on green lifestyle. The method of the current research was a survey and the data collection tool was a questionnaire. The statistical population of this research was all housewives living in Tehran, who were selected by cluster sampling method. Data analysis was done with regression and SPSS software. The results showed; There is a significant and positive relationship between cultural capital and green lifestyle. There is a significant and positive relationship between social trust and green lifestyle, and there is also a significant and positive relationship between social participation and green lifestyle.

Keywords: Curriculum, Fostering Creativity, Dynamic of Schools, Educational Improvement, Learning Improvement

رابطه بین اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و سرمایه

فرهنگی بر سبک زندگی سبز در زنان خانه دار (مورد

مطالعه شهر تهران)

ام البنین کارگر فلاح^۱

دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

حبیب‌الله کریمیان^{۲*}

استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران (نویسنده مسئول).

منصور شریفی^۳

استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

چکیده

رشد و توسعه جوامع جهانی به خصوص در دهه‌های اخیر اگرچه پیشرفت‌های شگرفی را در عرصه‌های مختلف به همراه داشت و نوع بشر را به آرامش نسبی نزدیک کرد، اما رسیدن انسان به این دستاوردها به بهای شکستن پل‌های پشت سرش تمام شد و جهان را به ناگاه در یک دوره کوتاه با رشد فزاینده تخریب محیط زیست روبرو نموده است. یکی از بسترهای رشد انسان توسعه پایدار است که تحقق آن نیازمند توسعه همه جانبه هماهنگ و همسو با طبیعت است. پس پژوهش حاضر با هدف بررسی اعتماد، مشارکت اجتماعی و سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی سبز انجام شد. روش پژوهش حاضر پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها نیز پرسشنامه بود. جامعه آماری این تحقیق کلیه زنان خانه‌دار ساکن در شهر تهران بودند، که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با رگرسیون و با نرم‌افزار SPSS صورت گرفت. نتایج نشان داد؛ بین سرمایه فرهنگی و سبک زندگی سبز رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. بین اعتماد اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد و همچنین بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

واژگان کلیدی: سبک زندگی سبز، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، سرمایه فرهنگی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۰۵

* نویسنده مسئول: habibkarimian@yahoo.com

مقدمه

روند تخریب محیط زیست به علت جستجو روزافزون بشر برای کشف دارایی‌های طبیعت، جنون سرعت، عطش ارتباط، رشد جمعیت، توسعه شهرنشینی و افزایش مواد زائد ناشی از آن، تخریب جنگل‌ها، باران‌های اسید، آلودگی‌های صوتی، فرهنگ مصرف پایان ناپذیر، بحران انرژی و محدودیت دوام ذخایر، اتلاف و تخریب منابع طبیعی و... همه باعث دخالت افراطی بشر در طبیعت شده است. مسأله مهم آن است که؛ چنانچه روند بر هم خوردن تعادل محیط زیست ادامه یابد، بدون تردید نه تنها آرامش و امنیت زندگی انسان، بلکه موجودیت او هم در معرض تهدید و خطر قرار گرفته و بالاخره حیات بشر را نابود خواهد کرد، لذا نیازمند عزم ملی و بین‌المللی برای حفاظت از محیط زیست در اقشار مختلف جامعه بیش از پیش احساس می‌شود. در پروژه‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای از قبیل سازمان ملل، بانک جهانی، فائو و ... نقش قاطع زنان خانه‌دار و سبک زندگی سبز در این زنان تأثیر معنی‌داری بر حفظ محیط‌زیست دارد (۱). به ویژه در کشورهای در حال توسعه که زنان بیشترین تماس مستقیم با محیط زیست را دارند، برنامه‌های حفاظت از محیط زیست آنها را به عنوان گروه‌های هدف در نظر گرفته و موفقیت این برنامه‌ها را با وجود موانع زیاد، تابعی از مشارکت زنان می‌داند (۲). از آنجایی که زنان نیمی از جمعیت جهان را در برمی‌گیرند، در دستور کار ۲۱ اجلاس سازمان ملل در سال ۱۹۹۲ بر رفع موانع مشارکت زنان، ارزیابی اثرات مشارکت زنان در برنامه محیط زیست و حل مشکل بی‌سوادی آنان و امکانات بهداشتی و اشتغال تأکید شده است (۳). بر اساس خط مشی این اجلاس، توانمندسازی زنان و مشارکت کامل و برابر زنان به ویژه زنان خانه‌دار پایه‌هایی برای صلح و توسعه پایدار هستند (۴). زنانی که سبک زندگی سبز دارند بیشتر متعهد به رفتارهای زیست‌محیطی هستند از همین روی سبک زندگی زنان همواره ارتباط بیشتری با محیط زیست و طبیعت داشته‌اند و به طور مستقیم یا غیر مستقیم از آن بهره‌مند می‌شوند، بنابراین: با توجه به نقش تربیتی زنان خانه‌دار و مدیریت در خانه می‌توانند با اتخاذ سبک زندگی سبز نقش مهمی در توسعه محیط‌زیست و حفاظت از آن داشته باشند (۵). پژوهش‌های سازمان ملل در سال ۲۰۱۰ در کشورها نشان می‌دهد در کل کشورهای مورد بررسی، زنان در هر سه اقدام عملی برای حفاظت از محیط زیست دارای میانگین اقدام بیشتری هستند. زنان خانه‌دار بیشتر از مردان اقدام به کاهش مصرف آب، بازیافت مجدد مواد زائد و انتخاب کالاهایی برای محیط زیست بهتر می‌نمایند. زنان با علاقه مندی به محیط زیست، مسئولیت‌پذیری در قبال محیط زیست بهتر به گسترش رفتارهای زیست‌محیطی کمک می‌کنند (۶). در ایران پژوهش‌های نظام‌مندی در حوزه جهت‌گیری زنان به محیط زیست صورت نگرفته است. از همین روی ضرورت توجه به این موضوع بیش از پیش حائز اهمیت است. امروزه ایران دارای بحران‌های زیست‌محیطی متعددی است که نقش زنان در این عرصه می‌تواند بسیار تعیین‌کننده باشد. بحران و کمبود آب، ریزگردها، آلودگی هوای شهرهای کشور و شکار بی‌رویه حیوانات یا قطع درختان، به همراه تخریب سالانه یک میلیون و نیم هکتار از خاک

تفکیک اقشار و سطوح مختلف نظام اجتماعی قلمداد شده و به تبع آن، اشکال متعدد سبک زندگی به وجود می‌یابند (۸). ارزش‌ها و تحول ارزشی دومین عاملی است که مورد توجه پژوهشگران حوزه سبک زندگی قرار گرفته است. بسیاری از محققان، ارزش‌ها را اصلی‌ترین منبع شکل‌گیری سبک زندگی دانسته و تأکید دارند که شناخت ساختار ارزش‌های فردی، اصلی‌ترین وظیفه برای درک سبک زندگی افراد است (۹). عامل دیگری که بر چگونگی سبک زندگی اعضای جامعه تأثیر می‌گذارد تحصیلات است. «اوسیم» و همکارانش از میان سه متغیر درآمد، تحصیلات و شغل، تحصیلات را مهم‌ترین عامل ارتقای مصرف فرهنگی می‌دانند. تحصیلات بالاتر سبب می‌شود تا فرد در شبکه‌ای از افراد قرار گیرد که الگوی مصرف فرهنگی مشابه و مبتنی بر مصرف محصولات فرهنگی متعالی دارند و به این ترتیب بر سبک زندگی فرهنگی فرد تأثیر می‌گذارد. عامل مؤثر دیگر، جنسیت است. مطالعات زیادی به بررسی ارتباط جنسیت و سبک زندگی پرداخته‌اند و در این تحقیقات از یک سو تأثیر متغیر جنسیت در سبک‌های زندگی‌ای که خاص زنان یا مردان است، مطالعه شده‌اند (۱۰). سن و دوره عمر نیز به دلایل متعدد می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در سبک زندگی افراد داشته باشد. هر چه سن افراد بالاتر می‌رود، تجربه سال‌های گذشته به منبعی برای شکل‌دادن به سبک زندگی و الگوی مصرف و فعالیت فرد تبدیل می‌شود. افراد در سنین مختلف، نیازمندی‌های متفاوتی دارند و از توان، انگیزه و منابع متفاوتی برای برآوردن نیازهای خود برخوردارند. براین اساس شناخت الزامات دوره‌های سنی گوناگون می‌تواند تا حد زیادی سبک زندگی افراد را در مقاطع مختلف زندگی شکل دهد. عامل مؤثر دیگر بر انتخاب و چگونگی سبک زندگی، سرمایه فرهنگی است. سرمایه فرهنگی یکی از انواع سرمایه است که بورديو آن را مطرح کرده و آن را مؤثر در ایجاد، تقویت یا تغییر سبک زندگی می‌داند. بورديو تأثیر سرمایه فرهنگی بر مصرف، فعالیت و سبک زندگی فرهنگی افراد را با توسل به به نظریه تمایز تبیین کرده و معتقد است، مهم‌ترین مفهومی که می‌تواند نه تنها تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی فرهنگی، بلکه تأثیر آن را بر سایر عرصه‌های زندگی نیز توضیح دهد، قریحه ۵ است (۱۱).

محیط‌زیست قبل از هر چیزی شامل مکان می‌باشد، مکان‌ها به اشکال گوناگون در مقابل انسان‌ها قرار دارند و انسان مکان‌ها را به شکل‌های مختلفی تقسیم‌بندی می‌کنند. به طور کلی محیط زیست شامل کل موجودات، منابع، عوامل و موقعیت‌های هماهنگی که اطراف هر موجود زنده قرار دارد و ادامه زندگی به آن مربوط می‌باشد (۱۲). در طی چند سال اخیر، با توجه به افزایش فشارهای زیست‌محیطی و مشکلات به وجود آمده در زندگی علاقه رو به افزایش در بررسی اجزای رفتار زیست‌محیطی وجود داشته است، آگاهی روبه رشد از این که اعمال انسان، عنصر مهمی در تخریب محیط‌زیستی می‌باشد، تصویب شده است (۱۳).

های مرغوب ایران به بیابان از مهم‌ترین مسائل زیست‌محیطی ایران است (۷). باتوجه به این روند باید گفت اغلب راه‌کارهای حفظ محیط‌زیست در تهران بیشتر مدیریتی و شهری بوده و کمتر بر روی فرهنگ‌سازی و نقش گروه‌های مختلف سرمایه‌گذاری شده است از جمله نقش زنان در ابعاد مختلف حفظ محیط‌زیست شهری نادیده گرفته شده است از یک سو زنان خانه‌دار اغلب به علت فعالیت خانگی و به ظاهر عدم ارتباط با دنیای خارج نسبت به زنان شاغل از منظر صاحب‌نظران کمتر دارای مسائل زیست‌محیطی هستند که به نوعی تصور اشتباهی است در حالی که رفتارهای زیست‌محیطی زنان خانه‌دار شهر تهران اغلب در خانه و با انواع مواد مورد استفاده می‌تواند بیش از پیش اهمیت یابد به طوری که اغلب زنان خانه‌دار اگر به این آگاهی برسند که کمتر از آلوده‌کننده‌های زیست‌محیطی نظیر شوینده‌ها یا پلاستیک استفاده کنند در کنار این موضوعات باید گفت نقش زنان خانه‌دار در ایجاد گروه‌های حافظ محیط‌زیست، اقدامات جمعی پاکسازی محیط‌زیست آلوده شهری به ویژه محلات، نوع تربیت فرزندان برای حفظ بیشتر محیط‌زیست، مشارکت در مسائل مربوط به درختکار و سایر موضوعات کمتر مورد توجه بوده یا اساساً مورد توجه نبوده است بر همین اساس پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است؛ عوامل اجتماعی مؤثر بر سبک زندگی سبزدار زنان خانه‌دار شهری کدام‌اند؟

مبانی نظری

سبک‌زندگی، مفهومی نسبتاً جدید در حوزه مطالعات اجتماعی است. ریشه‌ی این مفهوم را ویلیام فایر ۱ در نوشته‌های آلفرد آدلر ۲ که از پیروان فروید بوده جستجو می‌کند آدلر این مفهوم را برای اشاره به ویژگی‌های بنیادی شخصیت یک فرد به کار برد که از اوان کودکی رفتارها و واکنش‌های فرد را هدایت می‌کند. اما به نظر می‌رسد که از میان جامعه‌شناسان، وبر ۳ این مفهوم را اول بار در برابر جبرگرایی اقتصادی مارکسی مطرح کرد و معتقد بود که منزلت از طریق سبک زندگی گروه‌های مختلف اجتماعی نمایان می‌شود. زیمل و وبلن هم این مفهوم را پلایش کردند و الگوهای مصرف را در ابتدای قرن بیست مطرح کردند. به اعتقاد اندیشمندان عرصه اجتماعی و روان‌شناسی، عوامل متعددی بر شکل‌گیری و چگونگی سبک‌زندگی اعضای جامعه تأثیر می‌گذارند. هر یک از این عوامل، در وضعیت و موقعیت‌های گوناگون می‌تواند منجر به بروز و ظهور سبک‌های زندگی گوناگون در میان اقشار و گروه‌های متفاوت جامعه گردد. صاحب‌نظران، طبقه و عوامل اقتصادی، ارزش‌ها و تحول ارزشی، تحصیلات، جنسیت، سن و دوره‌ی عمر، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی را به عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر بر سبک زندگی برشمردند. با توجه به اهمیت هر یک از مقولات فوق، در ادامه به اختصار به آن‌ها اشاره می‌شود: اولین مورد، «طبقه و عوامل اقتصادی» است که از دیرباز به عنوان اصلی‌ترین مرز

1. Osim
1. Taste

1. William Fire
2. Alfred Adler
3. Weber

ویژگی‌ها مانند آموزش، تحرک اجتماعی، رشد اقتصادی، برتری سیاسی و در نهایت توسعه است. سرمایه اجتماعی، عبارت است از یک ظرفیت (جوهر اجتماعی) که هماهنگی و همکاری را در جامعه و گروه، تسهیل می‌کند. در واقع، می‌توان سرمایه اجتماعی را یک مفهوم مرکب که دارای سه بعد: ساختار، محتوا و کارکرد است، تلقی نمود که ساختار اجتماعی آن، همان شبکه ارتباطات اجتماعی است و محتوای آن، عبارت از اعتماد و هنجارهای اجتماعی است و کارکرد آن نیز همان عمل متقابل اجتماعی است. رابرت پاتنام ۲ سرمایه اجتماعی را مجموعه اعتماد، هنجارها، و شبکه‌های پیوند که همکاری را برای سود متقابل سهیل می‌کند می‌داند که نتیجه آن انواع متفاوتی از کنش‌های جمعی است. او سه شاخص برای سرمایه اجتماعی در نظر می‌گیرد: آگاهی، مشارکت و نهادهای مدنی (۱۸). کلین در تعریف سرمایه اجتماعی از نقش و کارکرد آن کمک گرفته و تعریف کارکردی از سرمایه اجتماعی ارائه می‌دهد. به نظر او سرمایه اجتماعی شیئی واحد نیست، بلکه انواع چیزهای گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارد: اول همه آنها شامل جنبه‌ای از یک ساخت اجتماعی هستند، دوم کنش‌های معین افرادی که در درون یک ساختار قرار دارند را تسهیل می‌کنند. شکل معینی از سرمایه اجتماعی در تسهیل کنش معین ارزشمند بوده و ممکن است برای کنش‌های دیگر بی‌فایده یا کم‌فایده باشد. کلین معتقد است که سرمایه اجتماعی نه در افراد و نه در ابزار فیزیکی تولید قرار دارد (۱۹). او این شاخص‌ها را سرمایه اجتماعی در نظر می‌گیرد: (۱) تعهدات ایجاد شده، (۲) دسترسی اطلاعات، (۳) هنجارهای اجتماعی، (۴) اقتدار، (۵) هویت. از نظر کلین سرمایه اجتماعی در نهایت برای افراد سرمایه انسانی به همراه دارد. از نظر بورديو سرمایه اجتماعی جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادی شده بین افراد و به عبارت ساده‌تر، عضویت در گروه برای دستیابی به منابع آن گروه است. در واقع پیوندهای شبکه‌ای می‌بایست از نوع خاصی باشند، یعنی مثبت و مبتنی بر اعتماد. از نظر بورديو سرمایه اجتماعی در نهایت می‌تواند سرمایه اقتصادی به همراه داشته باشد. از دیدگاه بورديو سرمایه اجتماعی دو شاخص اساسی دارد: (۱) اعتماد (۲) پیوند.

اصطلاح "سرمایه فرهنگی" ۳ توسط پیر بورديو ۴ جامعه‌شناس فرانسوی ابداع شده است. از زمانی که پیر بورديو آن را بکار گرفت به‌طور گسترده‌ای مورد استفاده عموم مردم قرار گرفت. بورديو و جان کلود پاسرون ۵ این اصطلاح را اولین بار در «باز تولید فرهنگی و بازتولید اجتماعی» بکار بردند. از نظر پیر بورديو، سرمایه در یک سیستم مبادله‌ای مانند یک رابطه اجتماعی کار می‌کند و این اصطلاح بدون هیچ تمایزی برای همه کالاهای تجاری و نمادین بکار می‌رود؛ و سرمایه فرهنگی در یک سیستم مبادله‌ای که شامل دانش فرهنگی انباشته‌ای است که سبب قدرت و مقام می‌شود، مانند یک رابطه اجتماعی کار می‌کند. بورديو در «بازتولید فرهنگی و بازتولید

بسیاری از مسائل وابسته به محیط‌زیستی امروز به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم نتیجه رفتارهای روزمره انسان می‌باشد. در زندگی امروزه، اشخاص مکرراً با انتخاب‌هایی روبه‌رو می‌باشند که تصمیمات‌شان نتایج مثبتی را برای خود آنها و نتایج منفی را برای محیط‌زیست به دنبال دارد و یا نتایج منفی را که برای آنها دارد، نتایج مثبتی را برای محیط‌زیست به همراه دارد. ژوکا (۲۰۰۵) معتقد است که سبک زندگی زیست محیطی (سبز) بدین معنا است که فرد خود را پای بند محیط‌زیست احساس کند و در زندگی روزمره نیز رفتاری زیست محیطی داشته باشد (۱۴). به اعتقاد دوروی (۲۰۰۵) سبک زندگی سبز (زیست محیطی) به‌طور فزاینده ای طی سی سال گذشته مطالعه شده است، همان قدر که ملت‌ها قادر بوده‌اند که به لحاظ اقتصادی پیشرفت کنند، به همان ترتیب نیز قادر می‌باشند کیفیت زیست محیطی بیشتری را نیز فراهم نمایند. نگرانی زیست محیطی، یک پیش‌درآمد از تغییر در سبک زندگی به سمت سبک زندگی سبز می‌باشد، به طوری که مطالعه نگرانی زیست محیطی مردم جهت بررسی سبک زندگی سبز (زیست محیطی) افراد، حائز اهمیت زیادی است (۱۵). برخی محققان نگرانی زیست محیطی را به عنوان یک ارزیابی یا نگرشی نسبت به حقایق، رفتار خود فرد یا رفتار دیگران همراه با پیامدهایی برای محیط‌زیست تلقی می‌کنند. در حال حاضر، نگرانی های زیست محیطی به عنوان یکی از جنبه‌های سبک زندگی سبز (زیست محیطی) تلقی می‌گردد که به‌طور خاصی اشاره دارد به افرادی که نگران مسائل زیست محیطی مربوطه هستند. نگرانی- های زیست محیطی اشاره دارند به بخشی از نگرش‌های زیست محیطی که به میزان آگاهی افراد از مشکلات مربوط به محیط زیست و تلاش‌هایی که برای حل این مشکلات می‌کنند، مرتبط است (۱۶).

اساس و دوام هر جامعه‌ای در زندگی جمعی و اجتماعی است و مبنای پایه این زندگی جمعی، وجود سرمایه اجتماعی و عناصر آن است یعنی مشارکت، اعتماد و ... سرمایه اجتماعی ۱ مفهومی است که در دهه‌های اخیر کاربرد آن روندی افزایشی داشته و یکی از مهم‌ترین چارچوب‌های نظری و عملی در ملاحظات علوم اجتماعی معاصر محسوب می‌شود (۱۷). تعریف رایج سرمایه اجتماعی در جریان اصلی جامعه‌شناسی آمریکایی بویژه در روایت کارکردگرایانه آن عبارت است از روابط دو جانبه تعاملات و شبکه‌هایی که در میان گروه‌های انسانی پدیدار می‌گردند و سطح اعتمادی که در میان گروه و جماعت خاصی به عنوان پیامد تعهدات و هنجارهایی پیوسته با ساختار اجتماعی یافت می‌شود. در مقابل جامعه‌شناسی اروپایی این مفهوم را در بررسی این موضوع به کار می‌گیرند که چگونه تحرک پیوندهای مربوط به شبکه‌های اجتماعی، سلسله مراتب اجتماعی و قدرت تمایز یافته را تقویت می‌کند. با وجود این نکات مشترک این دو دیدگاه در مورد سودمندی سرمایه اجتماعی در افزایش برخی

4. Pierre Bourdieu
5. Jean-Claude Passeron

1. Social Capital
1. Robert Putnum
3. Cultural Capital

ضریب مسیر ۰/۱۶۳ و t آماری ۲/۹۳۸ (بیشتر از ۱/۹۶) و شدت اثر ۰/۰۵، برای فرضیه تعامل اجتماعی ضریب مسیر ۰/۴۰۸ و t آماری ۳۴/۰۰۰ (بیشتر از ۱/۹۶)، برای فرضیه اعتماد اجتماعی ضریب مسیر ۰/۴۰۵ و t آماری ۳۲/۷۱۷ (بیشتر از ۱/۹۶) و برای فرضیه مشارکت اجتماعی ضریب مسیر ۰/۲۸۸ و t آماری ۲۰/۸۶۱ (بیشتر از ۱/۹۶) را نشان می‌دهد، بنابراین فرضیه تعدیلگری، تعامل اجتماعی، اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی شهروندان شهر بوشهر رابطه معناداری وجود دارد و نوع این ارتباط مستقیم و مثبت می‌باشد. غلامی و همکاران پژوهشی با عنوان «سرمایه فرهنگی و رفتار زیست محیطی (مطالعه موردی شهر ساری)» انجام دادند. نتایج آزمون نشان می‌دهد که میانگین رفتار زیست محیطی در بین افراد نسبتاً بالا بوده و میانگین آن از عدد ۵ برابر با ۳،۷۸ است. بین متغیرهای سرمایه فرهنگی و رفتار زیست محیطی رابطه معنادار مثبت و مستقیم وجود دارد. هر چه سرمایه فرهنگی بیشتر شود، میزان رفتارهای زیست محیطی افزایش می‌یابد. ضریب همبستگی پیرسون بین میزان سرمایه فرهنگی و رفتار زیست محیطی برابر با ۰،۱۳۵ و سطح معناداری آن ۰،۰۰۷ است. متغیر رفتار زیست محیطی دارای چهار بعد بوده که رابطه دو بعد (رفتار در سفر و رفتار حفاظت از محیط زیست) با متغیر مستقل میزان سرمایه فرهنگی مثبت و معنادار می‌باشد. بهرامی امین پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای زیست محیطی (مطالعه موردی: استان البرز)» انجام دادند. نتایج آزمون‌های همبستگی نشان داد که بین سرمایه اجتماعی در بعد ساختاری و شناختی با ابعاد رفتارهای زیست محیطی، فردی، اجتماعی-سیاسی و موقعیتی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین یافته‌ها در بخش مدل سازی معادلات ساختاری حاکی از آن بود که سرمایه اجتماعی می‌تواند تغییرات رفتارهای زیست محیطی در بعد عوامل فردی، اجتماعی و موقعیتی را به ترتیب به میزان ۸۲/۰ و ۶۹/۰ و ۷۶/۰ درصد را پیش بینی نماید. ابدالا و همکاران پژوهشی با عنوان «دین، سن، تحصیلات، سبک زندگی و سلامت: مدل سازی معادلات ساختاری» انجام دادند: این پژوهش با روش پیمایشی و با ابزار پرسشنامه بر روی ۳۹۲ شرکت کننده انجام گرفت. نتایج نشان داد که دین بر سبک زندگی سلامت محور تأثیر مثبت دارد. تحصیلات بر سبک زندگی سلامت محور تأثیر مثبت دارد. همچنین از عوامل مؤثر در داشتن سبک زندگی بهتر، سلامت جسمی و روانی است. گندیک ۴ پژوهشی با عنوان «خودشفتی و ارتقای رفتارهای سبک زندگی سلامت محور در بین دانشجویان» انجام دادند. نتایج نشان داد؛ خودشفتی، آگاهی اجتماعی، هوشیاری با سبک زندگی سلامت محور رابطه معنی دار و مثبت دارد. اما انزوا و عدم وجود سرمایه اجتماعی و اعتماد با سبک زندگی سلامت محور ارتباط معکوس دارد. ماگو و گونوال ۵ پژوهشی با عنوان «نقش زنان در حفاظت از محیط زیست» انجام دادند. نتایج نشان داد که زنان نقش

اجتماعی» در پی فهمیدن این است که چرا کودکانی که از طبقات اجتماعی متفاوت آمده‌اند، در دهه ۱۹۶۰، موفقیت‌های تحصیلی متفاوتی را کسب کردند. وی بررسی کرد که چگونه کودکان طبقات بالاتر، در محیط مدرسه از فعال‌سازی و توزیع دانش فرهنگی که والدین آن‌ها مستقیماً به آن‌ها انتقال داده‌اند، بهره می‌برند. سرمایه فرهنگی مجموعه‌ای از روابط، معلومات و امتیازات است که فرد، برای حفظ کردن یا به‌دست آوردن یک موقعیت اجتماعی از آن استفاده می‌کند. به عبارت دیگر، سرمایه‌ای فرهنگی به‌طور دائمی در قلمرو امکانات یک قشر، گروه، طایفه یا قبیله است. اصطلاح سرمایه فرهنگی در قیاس با سرمایه اقتصادی و نظریات، قوانین و تحلیل‌های مباحث مربوط به سرمایه‌داری در اوایل دهه ۱۹۷۰ رواج یافت. این مفهوم برای بررسی این مسئله که موانع اقتصادی برای تبیین نابرابری‌های موجود در موفقیت‌های آموزشی دانش‌آموزان طبقات اجتماعی مختلف، کافی نیست، ابداع شد. سرمایه فرهنگی بدون کوشش شخصی کسب و به ارث برده نمی‌شود، کسب سرمایه فرهنگی کار طولانی، مداوم و پی‌گیر، یادگیری و فرهنگ‌پذیری را می‌طلبد. کسب سرمایه فرهنگی زمان می‌خواهد و به امکانات مالی و مادی نیاز دارد، سرمایه فرهنگی از این بابت به‌نحوی تنگاتنگ به سرمایه اقتصادی گره خورده و به‌شکل دیگر آن، درآمده است (شکوهی، ۱۳۹۹: ۲۴). کارکرد سرمایه فرهنگی از نگاه متفکرین خارجی؛ پیر بوردیو، از کارکردهای سرمایه فرهنگی به حفظ و نگهداری موقعیت یا تغییر موقعیت افراد در سلسله مراتب ساختارهای اجتماعی توجه می‌کند و تأثیر سرمایه فرهنگی افراد را در سبک زندگی آن‌ها مورد توجه قرار می‌دهد. جان فیسک ۱، سرمایه فرهنگی را باعث فهم انتقادی مردم از وضعیت اجتماعی خود می‌داند. طبقه پایین، به‌وسیله این نوع سرمایه فرهنگی، نگاه مثبت به هویت اجتماعی خود پیدا می‌کنند و خود را از ساختار سلطه جدا می‌سازند. این طبقه، در روندهای مورد علاقه خود مشارکت می‌کنند و از این طریق، زندگی خود را لذت‌بخش می‌نمایند. در صورتی که دسترسی به سرمایه فرهنگی، به‌صورت برابر باشد، سرمایه فرهنگی می‌تواند، کارکردهای زیر را داشته باشد: دسترسی اکثریت اعضای جامعه به منابع معرفتی، بسط خردگرایی در عرصه‌های مختلف زندگی، بالا بودن سطح مشارکت همگانی در تولیدات و خلاقیت‌های علمی و فرهنگی، سریع شدن تغییرات اجتماعی، گسترش دانش‌های نوین و گسترش گردش اطلاعات به‌صورت افقی و عمودی و رشد شخصیتی برای اکثریت افراد جامعه (بوچی، سارکو و سرگی ۲، ۲۰۱۴: ۳۷).

پیشینه تحقیق

جعفری‌نیا پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای زیست محیطی شهروندان (مطالعه موردی: شهر بوشهر)» انجام دادند. نتایج یافته‌ای پژوهش، برای نقش فرضیه تعدیل‌گری

4. Gedik
5. Mago and Gunwal

1. John Fisk
2. Bucci, Sacco, Serge
3. Abdala

است. جامعه آماری این تحقیق کلیه زنان خانه دار (اعم از مجرد یا متأهل) ساکن در شهر تهران بودند. روش نمونه‌گیری، خوشه‌ای چند مرحله‌ای است بدین صورت که ابتدا از کل شهر تهران ۵ منطقه و از هر منطقه ۲ ناحیه و از هر ناحیه ۲ محله و از هر محله ۲ بلوک به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس در بلوک‌ها مخاطبین به صورت اتفاقی مشخص شدند. باتوجه به سیال بودن آمار زنان شاغل در این باره از مناطق، از فرمول کوکران برای جامعه نامعلوم در سطح خطای ۵ درصد برای تعیین نمونه استفاده می‌شود. براساس فرمول کوکران از هر منطقه ۲۵۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب می‌شود. بنابراین مجموع نمونه پژوهش حاضر برای ۵ منطقه شهر تهران ۱۲۵۰ نفر است روش نمونه‌گیری برای انتخاب زنان خانه‌دار، اتفاقی است که در این شیوه زنان خانه‌داری که در هنگام پرکردن پرسشنامه در دسترس بودند به پرسشنامه‌ها جواب دادند. روش‌های گردآوری اطلاعات پژوهش به صورت کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها برای بخش اول پژوهش که بصورت کتابخانه‌ای انجام شد و ابزار گردآوری داده‌ها در بخش دوم، پرسشنامه محقق ساخته است. در جدول ۱ متغیرها، مولفه‌ها و معرف‌های هر متغیر و تعداد گویه‌ها مشخص گردیده است.

مهمی در مدیریت منابع طبیعی در سطح خانواده و جامعه دارند و بیشتر تحت تأثیر تخریب محیط زیست قرار می‌گیرند. در سراسر جهان، زنان مدیریت آب، منابع سوخت و غذا و همچنین جنگل‌ها و زمین‌های کشاورزی را بر عهده دارند. بنابراین، بدون درگیر کردن زنان در برنامه ریزی و آموزش ارتقا ارزش‌های حفاظت و ارتقا محیط زیست، نمی‌توان حفاظت از منابع طبیعی و ارتقا محیط زیست را انجام داد. آبیچوئلا ۱۱ پژوهشی با عنوان «مشاغل بوم‌گردی زنان برای کاهش فقر، توسعه اقتصادی و حفاظت از محیط زیست» انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که فرآیندهای کارآفرینی به صورت محدود در توسعه موفق کارآیی اقتصادی زنان قابل توجه است. مهم‌تر از همه، توسعه بنگاه اقتصادی برای زنان ابزاری اساسی برای کاهش فقر، تحریک اقتصادی و حمایت از محیط زیست می‌باشد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر به لحاظ روشی از نوع پژوهش کمی است؛ به پژوهش کمی، اثبات‌گر نیز گفته می‌شود. تکنیک یا روش مورد استفاده در بخش کمی، پیمایش است؛ در این نوع تحقیق هدف بررسی توزیع ویژگی‌های یک جامعه است در پژوهش پیمایشی پارامترهای جامعه بررسی می‌شوند. این پژوهش از جهت ماهیت علی و تبیینی

جدول ۱. متغیرها، مولفه‌ها و معرف‌های هر متغیر و تعداد گویه‌ها

متغیر	مؤلفه	معرف‌ها	تعداد سؤال	شماره سؤال
سبک زندگی سبز	-	تولید زباله در خانواده	۱۷	۱-۱۷
		مصرف کاغذ در خانواده		
		استفاده از شوینده‌های شیمیایی		
		استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی		
		تفکیک زباله‌ها در خانه		
		توجه به بسته بندی‌های قابل بازیافت در خرید		
		استفاده از مواد طبیعی و ارگانیک		
		حفاظت از حیوانات		
		نگهداری از حیوانات در منزل		
		مصرف آب در خانواده		
پختن غذا به قدر کافی				
استفاده از دستمال کاغذی در منزل				
استفاده از ظروف یکبار مصرف				
استفاده از کیسه‌های پلاستیکی				
سازگاری لوازم آرایشی با محیط زیست				
توجه به برچسب انرژی در خرید وسایل منزل				
استفاده از لامپ‌های کم.				
سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی	اعتماد به اعضای خانواده	۱۰	۲۷-۳۶
		اعتماد به دوستان		
		اعتماد به همسایگان		
		اعتماد به کسبه محل		
		اعتماد به نیروهای انتظامی		

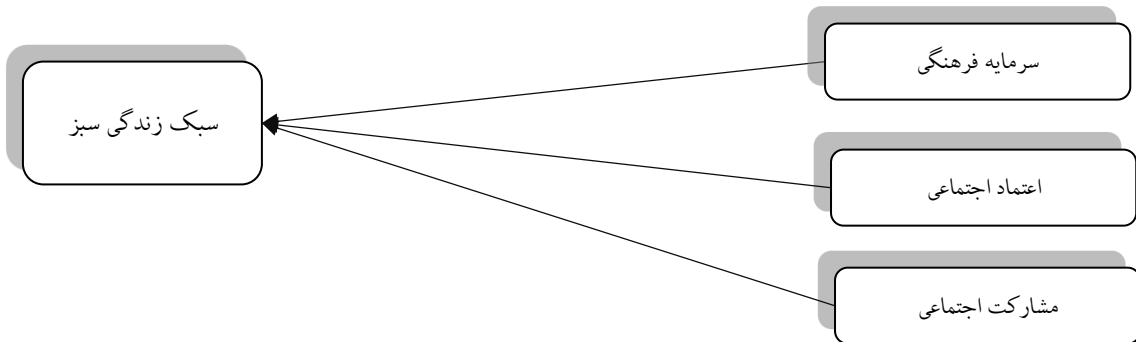
1. Abichuela

اعتماد به دستگاه قضایی
اعتماد به دولت
تمایل به همکاری با دیگران
درستکاری مردم در تعامل با یکدیگر
اعتماد به شورای شهر.

۳۷-۴۵	۹	دخالت در تصمیم گیری برنامه‌های مربوط به محله میزان دخالت شما در اجرای برنامه‌های مربوط به محله احساس تعلق به یک جمع بزرگتر از خانواده مشارکت شما در بسیج محله مشارکت در انجمن اولیا و مربیان حضور در گردهمایی‌های دوستانه ارتباط با خویشاوندان ارتباط با همسایگان شرکت در انتخابات شورایی‌ها	مشارکت اجتماعی
۵۱-۶۰	۱۰	بازدید از مکان‌های تاریخی و باستانی بازدید از نمایشگاه‌های فرهنگی و هنری شرکت در کلاس‌های هنری هزینه جهت خرید کتاب‌های غیردرسی، مجلات و روزنامه‌ها نگهداری محصولات فرهنگی مطالعه کردن استفاده از اینترنت علاقه به آموزش در دانشگاه توجه و برنامه ریزی برای اوقات فراغت تمایل به کسب رتبه در مسابقات علمی آموزشی.	سرمایه فرهنگی -

فرضیه‌هاست از رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. در شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش مشاهده می‌گردد.

در پژوهش حاضر باتوجه به این که پرسش‌های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است برای تأیید اعتبار پرسش‌ها از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد و برای سنجش میزان پایایی گویه-ها با سنج‌های تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌های این تحقیق در دو سطح توصیفی و استنباطی بود. در سطح توصیفی به توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و متغیرهای مستقل و وابسته با آماره‌هایی نظیر فراوانی، درصد، میانگین، میانه، انحراف معیار پرداخته شد. در بخش استنباطی که مربوط به آزمون

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش حاضر

- با توجه به مدل مفهومی فرضیه‌های تحقیق بدین شرح می‌باشند:
- ۱- بین سرمایه فرهنگی و سبک زندگی سبز رابطه وجود دارد.
  - ۲- بین اعتماد اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه وجود دارد.
  - ۳- بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه وجود دارد.

یافته ها

دقت در سن پاسخگویان نشان می‌دهد؛ پاسخگویان با گروه سنی ۵۰-۴۱ سال با ۲۹ درصد و ۳۶۹ نفر، و گروه سنی ۴۰-۳۱ سال با ۲۳ درصد و ۲۸۵ نفر بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. گروه سنی ۶۰-۵۱ سال با ۱۶ درصد، ۳۰-۲۱ سال با ۱۱ درصد و ۱۳۳ نفر در رده‌های سوم و چهارم قرار دارند. در رده‌های آخر هم گروه سنی ۷۰-۶۱ سال با ۸ درصد و ۱۰۰ نفر، گروه سنی کمتر از ۲۰ سال با ۷ درصد و ۸۹ نفر و گروه سنی بیش از ۷۰ سال با ۶ درصد و ۷۴ نفر قرار دارند. یافته‌های مربوط به تحصیلات پاسخگویان نشان داد: بیشترین تعداد پاسخگویان لیسانس‌ها با ۴۶ درصد و ۵۶۹ نفر هستند همچنین دیپلم و پایین‌تر هم با ۲۶ درصد و ۳۲۵ نفر قرار دارند همچنین پاسخگویان با مدرک فوق‌دیپلم با ۲۱ درصد و ۲۶۸ نفر در رده سوم قرار دارند در نهایت پاسخگویان با مدرک تحصیلی فوق لیسانس و دکترا با ۷ درصد و ۸۸ نفر در رده آخر قرار دارند. نگاهی به وضعیت متغیرهای تحقیق نشان داد: سبک زندگی سبز در بین پاسخگویان دارای میانگین ۶۲٫۹۶ است که بیشتر از میانگین نظری (۵۱) است که نشان می‌دهد سبک زندگی سبز در وضعیت مطلوبی است. همچنین هنجارهای اجتماعی با میانگین ۳۶٫۳۴ بزرگ‌تر از میانگین نظری (۲۷) است که نشان از قوی بودن هنجارهای اجتماعی در بین پاسخگویان دارد. اعتماد اجتماعی با میانگین ۳۹٫۷۴ بزرگ‌تر از میانگین نظری (۳۰) است که نشان می‌دهد اعتماد اجتماعی در سطح بالایی قرار دارد؛ مشارکت اجتماعی با میانگین ۳۳٫۶۶ بیشتر از میانگین نظری (۲۷) است بنابراین سطح

مشارکت اجتماعی پاسخگویان بالاست. انسجام اجتماعی با میانگین ۱۷٫۱۸ بزرگ‌تر از میانگین نظری (۱۵) است که نشان از مطلوب بودن انسجام اجتماعی بین پاسخگویان دارد. در نهایت سرمایه فرهنگی با میانگین ۴۰٫۹۶ بزرگ‌تر از میانگین نظری (۳۰) است که نشان از مطلوب بودن سرمایه فرهنگی دارد.

برای اجرای روش‌های آمار و محاسبه آماره آزمون مناسب و استنتاج منطقی درباره فرضیه‌های تحقیق، مهم‌ترین عمل قبل از هر اقدامی، انتخاب روش آماری مناسب برای تحقیق است برای این منظور آگاهی از توزیع داده‌ها از اولویت اساسی برخوردار است. برای بررسی توزیع نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده که در آن اگر سطح معنی‌داری برای کلیه متغیرها بزرگتر از ۰٫۰۵ باشد توزیع داده‌ها نرمال است؛ در غیر اینصورت توزیع داده‌ها غیرنرمال است. نتایج نشان داد که سطح معنی‌داری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای تمامی متغیرها بیشتر از ۰٫۰۵ است بنابراین توزیع کلیه متغیرها و مولفه‌های آن‌ها نرمال هستند بنابراین می‌توان از رگرسیون برای آزمون فرضیه‌ها استفاده کرد. باتوجه به نرمال‌شدن توزیع داده‌ها از آزمون‌های پارامتریک نظیر رگرسیون برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شد.

فرضیه ۱. بین سرمایه فرهنگی و سبک زندگی سبز رابطه وجود دارد. نتایج مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین و آزمون دوربین-واتسون در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. نتایج ضریب همبستگی بین سرمایه فرهنگی با سبک زندگی سبز

Model	ضریب همبستگی پیرسون	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل‌شده	تخمین خطای استاندارد	آزمون دوربین-واتسون
رابطه بین سرمایه فرهنگی با سبک زندگی سبز	۰٫۶۵۱	۰٫۴۲۴	۰٫۴۲۲	۱۲٫۱۰۴۷۷۲	۱٫۸۴۵

دارد. همچنین سرمایه فرهنگی توانسته ۴۲٫۴ درصد از تغییرات سبک زندگی سبز را تبیین نماید.

دقت در نتایج فرضیه اول نشان می‌دهد سطح معنی‌داری مطلوب ($\text{sig}=0.000$) و ضریب همبستگی نیز مثبت است ($r=0.651$) بنابراین بین سرمایه فرهنگی با سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود

جدول ۳. آزمون تحلیل واریانس بین سرمایه فرهنگی با سبک زندگی سبز

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی‌داری
تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی سبز	بین‌گروهی	۱	۴۱۰۲۱٫۸۸۵	۲۷۹٫۹۶۶	۰٫۰۰۰
	درون‌گروهی	۱۲۵۸	۱۴۶٫۵۲۴		
	جمع	۱۲۵۹	۹۶۸۴۷٫۶۵۰		

می‌دهد متغیر مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار است و قادر است به خوبی تغییرات متغیر وابسته را تبیین نماید.

همچنین، آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار ($F=279.966$) در سطح خطای ۰٫۰۵ معنی‌دار است که نشان

جدول ۴. نتایج تحلیل رگرسیون تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی سبز

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	t	سطح معنی داری
	خطای استاندارد	بتای غیراستاندارد			
مقدار ثابت	۵۹.۹۴۲	۸.۶۹۶	بتا	۶.۸۹۳	۰,۰۰۰
سرمایه فرهنگی	۰.۲۶۶	۰.۰۱۶	۰.۶۵۱	۱۶.۷۳۲	۰,۰۰۰

فرضیه ۲. بین اعتماد اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه وجود دارد. نتایج مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین و آزمون دوربین-واتسون در جدول ۵ آمده است.

نتایج حاصل از معادله رگرسیونی نیز نشان داد سطح معنی داری برای تاثیرات سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی سبز مطلوب (sig=0.000) است. در همین رابطه ضریب تأثیر نیز مثبت ۰,۶۵۱ ($\beta=0.651$) بود. بنابراین می توان گفت سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی سبز تأثیر معنی دار و مثبت دارد.

جدول ۵. نتایج ضریب همبستگی بین اعتماد اجتماعی با سبک زندگی سبز

Model	ضریب همبستگی پیرسون	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	تخمین خطای استاندارد	آزمون دوربین-واتسون
رابطه بین اعتماد اجتماعی با سبک زندگی سبز	۰,۵۴۶	۰,۲۹۹	۰,۲۹۷	۱۳,۱۳۶۸۷	۱,۸۱۹

دارد. همچنین اعتماد اجتماعی توانسته ۲۹,۹ درصد از تغییرات سبک زندگی سبز را تبیین نماید.

دقت در نتایج فرضیه دوم نشان می دهد سطح معنی داری مطلوب (sig=0.000) و ضریب همبستگی نیز مثبت است ($r=0.546$) بنابراین بین اعتماد اجتماعی با سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۶. آزمون تحلیل واریانس بین اعتماد اجتماعی با سبک زندگی سبز

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری
تأثیر اعتماد اجتماعی بر سبک زندگی سبز	بین گروهی	۱	۲۷۹۸۹.۳۲۸	۱۶۲,۱۸۴	۰,۰۰۰
	درون گروهی	۱۲۵۸	۱۷۲.۵۷۷		
جمع	۹۳۷۴۱.۳۲۱	۱۲۵۹			

می دهد متغیر مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار است و قادر است به خوبی تغییرات متغیر وابسته را تبیین نماید.

همچنین، آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار ($F=162.184$) در سطح خطای ۰,۰۵ معنی دار است که نشان

جدول ۷. نتایج تحلیل رگرسیون تأثیر اعتماد اجتماعی بر سبک زندگی سبز

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	t	سطح معنی داری
	خطای استاندارد	بتای غیراستاندارد			
مقدار ثابت	۳۸.۱۷۲	۸.۶۸۳	بتا	۴.۳۹۶	۰,۰۰۰
اعتماد اجتماعی	۰.۵۳۸	۰.۰۴۲	۰.۵۴۶	۱۲.۷۳۵	۰,۰۰۰

فرضیه ۳. بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه وجود دارد. نتایج مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین و آزمون دوربین-واتسون در جدول ۸ آمده است.

نتایج حاصل از معادله رگرسیونی نیز نشان داد سطح معنی داری برای تأثیر اعتماد اجتماعی بر سبک زندگی سبز مطلوب (sig=0.000) است. در همین رابطه ضریب تأثیر نیز مثبت 0.546 ($\beta=0.546$) بود. بنابراین اعتماد اجتماعی بر سبک زندگی سبز تأثیر معنی دار و مثبت دارد.

جدول ۸. نتایج ضریب همبستگی بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز

Model	ضریب همبستگی پیرسون	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	تخمین خطای استاندارد	آزمون دوربین- واتسون
رابطه بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز	۰,۴۷۱	۰,۲۲۲	۰,۲۱۴	۱۳,۸۸۹۵۰	۱,۷۸۶

دقت در نتایج فرضیه سوم نشان می‌دهد سطح معنی‌داری مطلوب (sig=0.000) و ضریب همبستگی نیز مثبت است ($r=0.471$) بنابراین بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود دارد. همچنین مشارکت اجتماعی توانسته ۲۲,۲ درصد از تغییرات سبک زندگی سبز را تبیین نماید.

جدول ۹. آزمون تحلیل واریانس بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی‌داری
تأثیر مشارکت اجتماعی بر سبک زندگی سبز	بین گروهی	۱	۵۲۰۴.۵۵۳	۲۶,۹۷۸	۰,۰۰۰
	درون گروهی	۱۲۵۸	۱۹۲,۹۱۸		
	جمع	۱۲۵۹	۹۳۷۴۱,۳۲۱		

همچنین، آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار $F=26.978$ در سطح خطای ۰,۰۵ معنی‌دار است که نشان می‌دهد متغیر مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار است و قادر است به خوبی تغییرات متغیر وابسته را تبیین نماید.

جدول ۱۰. نتایج تحلیل رگرسیون تأثیر مشارکت اجتماعی بر سبک زندگی سبز

مدل	ضرایب استاندارد		t	سطح معنی‌داری
	بنای غیر استاندارد	خطای استاندارد		
مقدار ثابت	۱۱۵,۴۵۹	۸,۲۲۹	۱۴,۰۳۱	۰,۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰,۸۵۶	۰,۰۹۴	۹,۰۷۷	۰,۰۰۰

زندگی خود را به سمت سبز شدن و انواع مصرف کالاهای سبز سوق دهند. همچنین باید بتوان با کمک مدیریت محلی یعنی شهرداری و سراهای محلی زمینه آگاهی‌افزایی این زنان در قالب برگزاری نمایشگاه‌های حفاظت از محیط‌زیست یا روش‌های بازیافت زباله را ارائه داد تا سرمایه فرهنگی عینیت یافته و تجسم یافته این زنان نیز افزایش یابد. منطبق بر دیدگاه بوردیو، برای فرایندی که به وسیله آن، سرمایه فرهنگی به بازتولید اجتماعی یاری می‌رساند، نهادهایی مانند مدرسه و ساز و کار مسدودکننده امتحانات مدارس امور مرکزی‌اند. در این جا، وی مدعی است، جامعه به لحاظ صوری دره‌ایش به روی حرکت باز است. هیچ‌گونه قواعد یا توطئه‌نخبگان وجود ندارد، که جلوی حرکت رو به بالای اعضای گروه‌های فرودست را بگیرد. اما در عمل، وضع غیر از این است. برتری، از طریق جانب‌داری‌های فرهنگی تأیید نشده‌ای بازتولید می‌شود، که عاملان آن، غالباً ناآگاه از کار خویشند. بوردیو سرمایه فرهنگی را بعدی از یک منش عادت‌ی گسترده‌تر می‌بیند؛ از این رو این سرمایه، بازتابنده طبقه اجتماعی صاحب آن سرمایه است. منش عادت‌ی یا عادت‌واره از نگاه بوردیو مجموعه پایدار از خلق و خواهایی است که امکان تغییر از یک موضع به موضع دیگر را دارند. او، ثابت کرده است که طبقات و

نتایج حاصل از معادله رگرسیونی نیز نشان داد سطح معنی‌داری برای تأثیر مشارکت اجتماعی بر سبک زندگی سبز مطلوب (sig=0.000) است. در همین رابطه ضریب تأثیر نیز مثبت ۰,۴۷۱ بود ($\beta=0.471$) بنابراین مشارکت اجتماعی بر سبک زندگی سبز تأثیر معنی‌دار و مثبت دارد.

نتیجه‌گیری

نتیجه فرضیه اول نشان داد؛ بین سرمایه فرهنگی و سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود دارد. بدین معنی که هرچقدر سرمایه فرهنگی افزایش می‌یابد، سبک زندگی سبز در بین زنان خانه‌دار نیز ارتقاء می‌یابد. یافته‌های فرضیه دوم همسو و سازگار با یافته‌های جعفری‌نیا (۲۰) - حیدری ساریان- بهرامی امین (۲۱) است. به واقع باید گفت سرمایه فرهنگی موجب آگاهی زنان خانه‌دار از انواع روش‌های حفاظت از محیط‌زیست و حفظ آن‌ها می‌شود سرمایه فرهنگی بر نوعی دانش و مداومت در یادگیری برای توسعه دانش استوار است اگر زنان خانه‌دار در شهر تهران بتوانند با مطالعه شخصی یا بهره‌گیری از رسانه‌های مختلف به دانش خود در زمینه محیط‌زیست اضافه کنند به بهترین نحو خواهند توانست سبک

گروه‌های شغلی خاص، سلايق متمایزی در موسیقی، هنر، غذا و غیره دارند. این گفته، مویید این نظر اوست که سرمایه فرهنگی (که سلیقه تنها یکی از شاخص‌های آن است) به‌وسیله موقعیت اجتماعی و طبقه اجتماعی افراد شکل می‌گیرد. به عبارت دیگر، سلايق فرهنگی مردم، تحت تأثیر طبقه آن‌ها قرار دارد. مسئله تعیین‌کننده در نظریه بورديو، ادعای او در این مورد است که سرمایه فرهنگی، موجب تفاوت است و به دائمی کردن نابرابری‌های اجتماعی کمک می‌کند. بورديو، استدلال می‌کند که گروه‌های نخبه تعیین می‌کنند که چه چیزی پذیرفتنی یا سرمایه فرهنگی با ارزش است و چه چیزی بی‌ارزش است. همانطور که نتیجه پژوهش حاجی زاده میمندی و فلک‌الدین، بخشی و همکاران همسو با یافته‌های فرضیه حاضر نشان داد که سرمایه فرهنگی در طبقات مختلف اجتماعی متفاوت است و این تفاوت می‌تواند بر رفتارهای زیست‌محیطی نیز مؤثر باشد به عبارت بهتر سرمایه فرهنگی بر اتخاذ سبک زندگی سبز و حافظ محیط‌زیست بسیار مؤثر و کارکردی است. الیوت و لینک در ارتباط با کسب دانش به عنوان پایه ضروری سرمایه فرهنگی در سبک زندگی سبز معتقدند؛ از جمله متغیرهای مهم برای پیش‌بینی سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی)، دانش فرد درباره مسائل زیست-محیطی است. دانش به منزله یک ضرورت برای انجام موفقیت-آمیز فعالیتها قلمداد می‌شود. دانش فقط بحث اطلاعات و مفروضات نمی‌باشد، بلکه مقوله‌ای است در ارتباط با ارزش‌ها و تعامل فعال و پیگیر شخص فراگیر، به شکلی که شخص طی فرآیند تولید دانش، خود را توسط دانش ساخته و سبب تغییر محیط می‌گردد. برپایه‌ی تحقیقات صورت گرفته در جوامع سنتی، مردم محلی با محیط اطراف خودشان تعامل دارند به طوری که این تعامل در دانش بومی آنان مشهود می‌باشد. آن‌ها مداوم یک کنش و واکنش مداومی با محیط خودشان داشته‌اند و به واسطه آن دانش محلی و بومی ایجاد شده در خلال قرون و اعصار، جوامع محلی را به یک واکنش متعادل و پایدار با محیط‌زیست اتخاذ سبک زندگی سبز خود تشویق کرده است. اما علوم مدرن کنونی بر روی سرمایه متمرکز است در صورتی که دانش جدید باید برای توسعه کشاورزی و حفاظت از محیط‌زیست تجهیز گردند. مجموعاً باید گفت چون سرمایه فرهنگی رد طی نسل‌ها بازتولید می‌شود بنابراین اگر زنان به این سرمایه مجهز باشند بهتر خواهند توانست نسل‌های آینده را با ضرورت‌های حفاظت بیشتر از محیط‌زیست و اتخاذ شیوه‌های زندگی که در آن کمترین آسیب به محیط‌زیست می‌رسد نسل‌های بعدی را یاری نمایند. از همین روی سرمایه فرهنگی رد قالب دانش فردی و نیز در قالب بازتولید آن در برگزاری رویدادهای مرتبط نیز بازتولید و توسعه می‌یابد که در هر دو بخش برای زنان بسیار مفید است.

نتیجه فرضیه دوم نشان داد؛ بین اعتماد اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود دارد. بدین معنی که هرچقدر اعتماد اجتماعی افزایش می‌یابد، سبک زندگی سبز در بین زنان خانه‌دار نیز ارتقاء می‌یابد. یافته‌های فرضیه سوم همسو و سازگار با یافته‌های گذشته است. به واقع باید گفت اعتماد اجتماعی دارای کارکردهای متفاوتی است اگر زنان رد یک محله نسبت به همدیگر اعتماد داشته باشند

براحتی می‌توانند در مسائل محلی به ویژه در زمینه محیط‌زیست با همدیگر همکاری کنند اعتماد اجتماعی باعث می‌شود زنان با همدیگر کار کنند سبک زندگی سبز را به همدیگر یاد دهند و اساساً موجب کنش‌های اجتماعی فراگیرتری نظیر تشکیل کمپین‌های اطلاع‌رسانی در زمینه حفظ محیط‌زیست و مصرف کالاهای سبز شوند. اعتمادسازی موجب ایجاد تغییر نگرش و آگاهی نسبت به سبک زندگی در بین زنان خانه‌دار می‌شود؛ همانطور که دوری معتقد است؛ اطلاعات یکی از گسترده‌ترین ابزار مورد استفاده جهت گسترش تغییر سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی) می‌باشد. تغییر نگرش و رفتار جامعه مرتبط با ارزش و اهمیت محیط-زیست جهت تداوم زندگی انسان واجب می‌باشد و در این میان ناپایداری توسعه را باید ناشی از ناآگاهی و نابخردی انسان در بهره برداری از منابع، انرژی‌ها و نوع رفتار با طبیعت دانست. آگاهی زیست محیطی تجسم مهمی از شعور اجتماعی و حس مسئولیت یک فرد نسبت به محیط زندگی خود می‌باشد. آگاهی زیست-محیطی اشخاص و انجام اعمال به لحاظ زیست‌محیطی مناسب توسط آنان، به طور شایسته‌ای توسط ارتباط اجتماعی اشخاص تحت تأثیر قرار می‌گیرد. مطابق دیدگاه میلووند و همکاران گروه-هایی که اعتماد اجتماعی بیشتری به همدیگر دارند نگرانی بیشتری در زمینه محیط‌زیست دارند چرا که اعتماد موجب می‌شود دغدغه-ها و حساسیت‌های گروه‌های مختلف براحتی از طریق گفتگو به همدیگر منتقل شود. بر همین اساس، میلووند و همکاران معتقدند؛ نگرانی زیست‌محیطی، یک پیش‌درآمد از تغییر در سبک زندگی به سمت سبک زندگی سبز می‌باشد، به طوری که مطالعه نگرانی زیست‌محیطی مردم جهت بررسی سبک زندگی سبز (زیست-محیطی) افراد، حائز اهمیت زیادی است. برخی محققان نگرانی زیست‌محیطی را به عنوان یک ارزیابی یا نگرشی نسبت به حقایق، رفتار خود فرد یا رفتار دیگران همراه با پیامدهایی برای محیط زیست تلقی می‌کنند. در حال حاضر، نگرانی‌های زیست‌محیطی به عنوان یکی از جنبه‌های سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی) تلقی می‌گردد که به طور خاصی اشاره دارد به افرادی که نگران مسائل زیست‌محیطی مربوطه هستند. نگرانی‌های زیست‌محیطی اشاره دارند به بخشی از نگرش‌های زیست‌محیطی که به میزان آگاهی افراد از مشکلات مربوط به محیط‌زیست و تلاش‌هایی که برای حل این مشکلات می‌کنند، مرتبط است. نگرانی زیست‌محیطی در زنان خانه‌دار که اغلب با محیط‌زیست و آلودگی هوا و صوتی به ویژه در کلان‌شهرها سروکار دارند بیشتر است بنابراین به نظر می‌رسد همیشه دغدغه‌های اجتماعی زمینه‌ساز جلب اعتماد و کنش‌های اجتماعی مشارکتی باشد. همانطور که نتیجه پژوهش پیشین همسو با یافته‌های فرضیه سوم نشان دادند؛ افزایش میزان اعتماد اجتماعی به علتیک مسئله اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز تغییرات در سبک زندگی و کنش‌های اجتماعی به سمت حل آن مساله شود که در پژوهش حاضر نیز این موضوع به خوبی نشان داده شد.

نتیجه فرضیه سوم نشان داد؛ بین مشارکت اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود دارد. بدین معنی که هرچقدر مشارکت اجتماعی افزایش می‌یابد، سبک زندگی سبز در بین زنان خانه‌دار نیز

گروه‌های شغلی خاص، سلايق متمایزی در موسیقی، هنر، غذا و غیره دارند. این گفته، مویید این نظر اوست که سرمایه فرهنگی (که سلیقه تنها یکی از شاخص‌های آن است) به‌وسیله موقعیت اجتماعی و طبقه اجتماعی افراد شکل می‌گیرد. به عبارت دیگر، سلايق فرهنگی مردم، تحت تأثیر طبقه آن‌ها قرار دارد. مسئله تعیین‌کننده در نظریه بورديو، ادعای او در این مورد است که سرمایه فرهنگی، موجب تفاوت است و به دائمی کردن نابرابری‌های اجتماعی کمک می‌کند. بورديو، استدلال می‌کند که گروه‌های نخبه تعیین می‌کنند که چه چیزی پذیرفتنی یا سرمایه فرهنگی با ارزش است و چه چیزی بی‌ارزش است. همانطور که نتیجه پژوهش حاجی زاده میمندی و فلک‌الدین، بخشی و همکاران همسو با یافته‌های فرضیه حاضر نشان داد که سرمایه فرهنگی در طبقات مختلف اجتماعی متفاوت است و این تفاوت می‌تواند بر رفتارهای زیست‌محیطی نیز مؤثر باشد به عبارت بهتر سرمایه فرهنگی بر اتخاذ سبک زندگی سبز و حافظ محیط‌زیست بسیار مؤثر و کارکردی است. الیوت و لینک در ارتباط با کسب دانش به عنوان پایه ضروری سرمایه فرهنگی در سبک زندگی سبز معتقدند؛ از جمله متغیرهای مهم برای پیش‌بینی سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی)، دانش فرد درباره مسائل زیست-محیطی است. دانش به منزله یک ضرورت برای انجام موفقیت-آمیز فعالیتها قلمداد می‌شود. دانش فقط بحث اطلاعات و مفروضات نمی‌باشد، بلکه مقوله‌ای است در ارتباط با ارزش‌ها و تعامل فعال و پیگیر شخص فراگیر، به شکلی که شخص طی فرآیند تولید دانش، خود را توسط دانش ساخته و سبب تغییر محیط می‌گردد. برپایه‌ی تحقیقات صورت گرفته در جوامع سنتی، مردم محلی با محیط اطراف خودشان تعامل دارند به طوری که این تعامل در دانش بومی آنان مشهود می‌باشد. آن‌ها مداوم یک کنش و واکنش مداومی با محیط خودشان داشته‌اند و به واسطه آن دانش محلی و بومی ایجاد شده در خلال قرون و اعصار، جوامع محلی را به یک واکنش متعادل و پایدار با محیط‌زیست اتخاذ سبک زندگی سبز خود تشویق کرده است. اما علوم مدرن کنونی بر روی سرمایه متمرکز است در صورتی که دانش جدید باید برای توسعه کشاورزی و حفاظت از محیط‌زیست تجهیز گردند. مجموعاً باید گفت چون سرمایه فرهنگی رد طی نسل‌ها بازتولید می‌شود بنابراین اگر زنان به این سرمایه مجهز باشند بهتر خواهند توانست نسل‌های آینده را با ضرورت‌های حفاظت بیشتر از محیط‌زیست و اتخاذ شیوه‌های زندگی که در آن کمترین آسیب به محیط‌زیست می‌رسد نسل‌های بعدی را یاری نمایند. از همین روی سرمایه فرهنگی رد قالب دانش فردی و نیز در قالب بازتولید آن در برگزاری رویدادهای مرتبط نیز بازتولید و توسعه می‌یابد که در هر دو بخش برای زنان بسیار مفید است.

نتیجه فرضیه دوم نشان داد؛ بین اعتماد اجتماعی و سبک زندگی سبز رابطه مثبت وجود دارد. بدین معنی که هرچقدر اعتماد اجتماعی افزایش می‌یابد، سبک زندگی سبز در بین زنان خانه‌دار نیز ارتقاء می‌یابد. یافته‌های فرضیه سوم همسو و سازگار با یافته‌های گذشته است. به واقع باید گفت اعتماد اجتماعی دارای کارکردهای متفاوتی است اگر زنان رد یک محله نسبت به همدیگر اعتماد داشته باشند

مشارکت نکنند وضعیت محیط‌زیست شهر بیش از پیش بغرنج خواهد شد و اگر سبک زندگی خود را بیش از حد مصرفی نمایند تولید زباله و آلودگی محیط‌زیست افزایش می‌یابد بنابراین سعی خواهند کرد تا بیشتر به سمت مشارکت و تغییر در الگوهای رفتاری و نگرشی خود حرکت نمایند. زنان خانه‌دار نسبت به محیط‌زیست محلی بیشترین مسئولیت‌پذیری را دارند بلکه معتقد است؛ افرادی که سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی) از خود بروز نمی‌دهند بر این باور هستند که نمی‌توانند بر اوضاع جهت حفاظت از محیط-زیست تأثیر بگذارند بنابراین مسئولیتی در قبال محیط‌زیست احساس نمی‌کنند و همچنین بلک تاکید می‌کند که وجود حس عدم اطمینان بین دولت و مردم باعث بی‌توجهی مردم به سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی) می‌شود.

References

1. Babaei Bazkiai, Zahra and Dehdar Dargahi, Mohammad and Abdzadeh Gohari, Ali (2009). The level of rural women's awareness and participation of environmental issues and its effect on healthy crop production (a case study in Bazkiagorab village, Gilan province, the first national conference on sustainable agriculture and healthy crop production, Isfahan.
2. Bey Babaei, Bashir and Badiei, Leila and Baba Oghli, Fereshte, (2013). Investigating factors affecting women's participation in environmental protection and sustainable urban development, a case study of Sanandaj city, the second national and specialized conference on environmental research in Iran, Hamedan.
3. Bluemling, B. Yong, H. and Mosler, H.J. (2010). Adoption of agricultural water conservation practices - a question of individual or collective behavior? The case of the North China Plain. *Outlook on Agriculture* Vol 39, No 1, 2010, pp 7-16.
4. Wu En, Jing-Qi Cheng, Jia-Bao Zhang (2019). Study on the Environmental Education Demand and Environmental Literacy Assessment of Citizens in Sustainable Urban Construction in Beijing. *Sustainability*. 2(1):241.
5. Abichuela Melinda V. (2019). Women Ecopreneurship for Poverty Alleviation,

ارتقاء می‌یابد. یافته‌های فرضیه چهارم همسو و سازگار با یافته‌های گذشته است. هر نوع تغییر در رفتارهای و نگرش‌های افراد نیازمند مشارکت عملی است؛ زنان خانه‌دار نیز از این فرصت برخوردارند که در امور محلی یا آپارتمان با همدیگر مشارکت نمایند؛ مشارکت اجتماعی سطح آگاهی و آموزش و یادگیری اجتماعی را بالا می‌برد و موجب افزایش تغییرات رد سبک زندگی می‌شود. پاتنام معتقد است مشارکت اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی موجب شکل سرمایه اجتماعی و تغییرات عمیق در کنش‌های اجتماعی می‌شود؛ کنش‌هایی که در قالب منفرد بی‌هدف بودند با مشارکت اجتماعی، هدفمند می‌شوند. پاتنام شبکه‌های اجتماعی را عامل اصلی به وجود آمدن رابطه میان سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی می‌داند. از نظر کلمن شبکه اجتماعی از خواص روابط اجتماعی است که هنجارهای نافذ به آن بستگی دارند. پاتنام معتقد است؛ معتقد است که هر چه این شبکه‌ها در جامعه‌ای متراکم‌تر باشد احتمال همکاری شهروندان در جهت منافع متقابل بیشتر است و باعث می‌گردد که هزینه‌های بالقوه عهد شکنی در هر معامله‌ای کاهش یابد. هنجارهای قوی معامله متقابل را تقویت کند، ارتباط را تسهیل و جریان اطلاعات را در مورد قابل اعتماد بودن افراد بهبود بخشد و به عبارتی شبکه‌های مشارکت مدنی تجسم موفقیت پیشینان در همکاری است. نتایج پژوهش‌های قبلی همسو با یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد هر چقدر مشارکت اجتماعی بین گروهی از افراد افزایش یابد به احتمال قوی تغییر در رفتارهای محیط‌زیستی نیز افزایش می‌یابد افراد با مشارکت یاد می‌گیرند که حافظ محیط‌زیست باشند. مطابق با دیدگاه هاینز، هانگرفود و وولک سبک زندگی سبز با شمارکت اجتماعی موضوعیت می‌یابد؛ افراد با شمارکت اجتماعی، از مسائل و مشکلات محیط‌زیست و علل و عوامل بروز آن آشنا می‌شوند در کنار آن، افراد از نحوه انجام فعالیت‌ها برای کاهش تاثیرات مسائل و مشکلات محیط‌زیست آگاه می‌شوند. زمانی که مشارکت اجتماعی صورت می‌گیرد تغییر نگرش هم‌براحتی انجام می‌شود؛ مردم با نگرش‌های قوی محیط‌زیستی احتمال زیادی دارد که سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی) از خود بروز دهند. مردم با احساس و مشارکت اجتماعی مسئولیت بیشتر در قبال محیط‌زیست باعث درگیر شدن آن‌ها در سبک زندگی سبز (زیست‌محیطی) می‌شود. نتایج پژوهش لارسون و کاسکاتنه نشان می‌دهد مشارکت اجتماعی در گروه‌هایی نظیر زنان خانه‌دار، دانشجویان و دانش‌آموزان که زمان و انگیزه کافی برای مشارکت رد مسائل زیست‌محیطی دارند بیشتر از سایر گروه‌ها است بنابراین براحتی می‌توانند نسبت به تغییر نگرش و سبک زندگی خود اقدام نمایند. همچنین نتایج پژوهش‌های لئو، آروسینا همسو با یافته‌های فرضیه حاضر نیز نشان می‌دهد هرچقدر مشارکت اجتماعی یا همکاری در یک محل یا محل سوکت بیشتر باشد احتمال یادگیری، مشاهده و تقلید رفتارهای حافظ محیط‌زیست افزایش یافته و این موضوع در نهایت باعث می‌شود که افراد سبک زندگی خود را به سمت سبز شدن و مصرف کالاهای با کمترین آلودگی رد محیط-زیست تغییر دهند. مجموعاً باید گفت زنان خانه‌دار در تهران چون از انگیزه کافی برای مشارکت برخوردارند و به این نکته نیز پی برده‌اند که اگر

environmental sustainability, the first conference of new ideas and technologies in geographic sciences, Zanjan, Department of Geography, University of Zanjan.

13. Hargreaves, T. (2011). Pro-environmental interaction: engaging Goffman on pro-environmental behavior change. CSERGE Working Papers. University of East Anglia Norwich NR4 7TJ, UK.

14. Damghanian, Zahra; Ali Akbar Amin Bidakhti and Sakineh Jafari (2017). Predicting responsible environmental behavior of students based on their environmental beliefs, 7th Scientific Research Conference on Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Damages of Iran, Tehran, Association for Development and Promotion of Basic Sciences and Techniques.

15. Millfont, T. I; Duckitt, J. and Cameron, L. D. (2006). A cross-cultural study of environmental motive concerns and their implications for pro-environmental behavior. *Journal of environment and behavior*. Vol. 38, No. 6. 745-767.

16. Pour, S. and Saadat Yar, F. (2014). Investigating the relationship between environmentally responsible attitudes and behavioral intentions. The fifth national conference on environmental crises in Iran and their improvement solutions, May 14 and 15, 2013, Islamic Azad University - Khuzestan Science and Research Unit.

17. Flora, A.G (2016). "Why Should I Trust You? Explaining the Predictions of Any Classifier. *Polity Press*. 2(4):12-28.

18. Poursoltani Zarandi, Hossein; Yousefi, Ali (2016). The relationship between social capital and psychological capital and the organizational commitment of employees of the General Directorate of Sports and Youth in Kermanshah Province, the first international conference on modern

Economic Development and Environmental Protection. *American Scientific Research Journal for Engineering, Technology, and Sciences (ASRJETS)*.

6. Mariwan, Rahim. Jwan Jalaladeen (2016). The Role of Social Media on Environmental Awareness of Undergraduate Students in University of Sulaimani in Iraq. *Gornal of Arts, Literature, Humanities and Social Sciences*.

7. Eskandari, Vahid; Ghanbarzadeh Lak, Mehdi (2017). Promoting responsible environmental behavior of students regarding industrial solid waste - case study: Urmia University's Nazlo Campus, Islamic World Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Planning, Tabriz, Tabriz University - Shahid Madani University of Azerbaijan - Tabriz Municipal Applied Science University.

8. Kadripour, Alireza (2019). Analysis of the lifestyle of the imprisoned youth of Shiraz city with a tendency towards social deviations, the fifth international conference of modern researches in the field of educational sciences and psychology and social studies of Iran, Tehran.

9. Larson, F (2015). Investigating the Factors Affecting Pro-Environmental Behavior and Green Lifestyle. *Journal of environment and behavior*, Vol. 34, No. 6. 740-750.

10. Bahramsari, Shima (2019). The psychological effects of social networks on the lifestyle of disabled children, the fourth international conference on humanities, social and lifestyle sciences.

11. Leo, H (2014). The effect of trust, social class and social norms on environmental behaviors and environmental lifestyle. *Networks*. 44(7): 226-237.

12. Musa Pour, Sayeda Kausar; Amir Naimi and Ruhollah Rezaei (2016). The role of environmental behavior in

researches in sports sciences and physical training, Hamadan.

19. Nick Williams, Robert Huggins, Piers Thompson (2017). Social Capital and Entrepreneurship: Does the Relationship Hold in Deprived Urban Neighborhoods? 48(4): 8-28.

20. Jafarina, Gholamreza. (2019). Investigating the effect of social capital on citizens' environmental behaviors (case study: Shahrbusahr). Scientific-Research Quarterly of Regional Planning, 10(37), 141-150.

21. Bahrami Amin, Saba (2018). Investigating the effective factors of social capital on environmental behaviors (case study: Alborz province), International Conference on Science, Engineering, Technology and Technological Businesses, Tehran.